



Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2025

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan tulee kuntalain 121 §:n mukaan vuosittain arviointikertomuksessaan ottaa kantaa siihen, ovatko maakuntavaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta voi myös arvioida toiminnan järjestämisen tarkoituksenmukaisuutta.

Perussopimuksen 24 §:n mukaan tarkastuslautakuntaan valitaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme jäsentä sekä jokaiselle jäsenelle henkilökohtainen varajäsen. Maakuntavaltuusto valitsi 13.10.2025 seuraavan tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2025–2029:

Varsinainen jäsen

Johanna Smeds, puheenjohtaja
Ulla-Maria Åstrand, varapuheenjohtaja
Kristian Schrey
Vesa Suvanto
Roland Träskelin

Henkilökohtainen varajäsen

Frej Strang
Esa Similä
Marianne Nyqvist-Mannsén
Tuija Kivioja
Olena Galchenko

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan arviointityö perustuu koko toimikaudeksi laadittuun arviointisuunnitelmaan. Suunnitelmassa on määritelty vuosittaiset arvioinnin painopistealueet. Jokaista talousarviovuotta varten laaditaan vuosittain arvioinnin työohjelma.

Tarkastuslautakunta arvioi kuntayhtymän tilinpäätöksen perusteella, miten talousarviossa vahvistetut toiminnan ja talouden tavoitteet ovat toteutuneet. Talousarviovuoden aikana tarkastuslautakunta arvioi kuntayhtymän toimintaa käymällä läpi toimielinten pöytäkirjoja, keskustelemalla luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja henkilökunnan kanssa, vierailemalla tarvittaessa kuntayhtymän joissakin toimintayksiköissä ja tutustumalla erilaisiin selvityksiin.

Tarkastuslautakunta on pitänyt neljä toimintavuotta 2025 koskevaa kokousta, kuullut vastuullisia viranhaltijoita sekä tutustunut eri vastuualueisiin työohjelman mukaisesti. BDO Audiator Oy on vastannut lakisäateisistä tilintarkastuksesta, jonka vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Andreas Holmgård.

Tarkastuslautakunta on vuoden aikana käsitellyt luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitukset. Ilmoitukset hyväksyttiin 10.4.2026. Tarkastuslautakunta toteaa, että 4 luottamushenkilöä ei ole ilmoittanut sidonnaisuuksistaan.

Kuntayhtymän talouden ja talousarvion toteutuman arviointi

Maakuntavaltuusto hyväksyi 7.10.2024 toiminnan ja talouden tavoitteet vuodeksi 2025 ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelman. Käyttötalousarvio on sitova maakuntavaltuustoon nähden vuosikatteen tasolla. Liiton hallintosäännön mukaan maakuntahallitus hyväksyy talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelman. Vuonna 2025 ei tehty muutoksia talousarvioon. Kaikki käyttömenot on katettava jäsenkuntien maksuosuuksilla sekä mahdollisella ulkopuolisella hankerahoituksella.

Tilinpäätöksen mukaan vuosikate oli +118 845 euroa, kun taas budjetoitu vuosikate oli -290 000 euroa, eli poikkeama talousarviosta on huomattava, peräti 408 000 euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 248 647 eurolla. Kuntien maksuosuuksia korotettiin 20 000 eurolla vuoden 2025 talousarviossa, ja niistä kertyi liki 3,3 miljoonaa euroa. Suuri poikkeama johtuu liiton saamien ulkoisten hanketuottojen kasvusta. Poikkeama valtuuston sitovasta tasosta on olennainen eikä vuoden aikana tehty talousarviomuutosta, mitä kuntalaki edellyttää.

Toimintakulut alittivat talousarvion 131 098 eurolla. Henkilöstökulut ovat liiton suurin kustannuserä, ja ne toteutuivat noin 101-prosenttisesti. Henkilöstökuluja on siirretty ulkopuolisella rahoituksella toteutettaville hankkeille, mikä pitkälti selittää liiton myönteisen talousarviopoikkeaman. Lisäksi vuonna 2024 tehdyt tehostamistoimenpiteet näkyvät täysimääräisinä vuonna 2025.

Resultaträkning, utfall – Tuloslaskelma, toteutuma

	Budget Talousarvio 2025	Bokslut Tilinpäätös 2025	Avvikelse Poikkeama	Användning% Käyttö %
ÖSTERBOTTENS FÖRBUND - POHJANMAAN LIITTO				
RESULTATRÄKING - TULOSLASKELMA				
VERKSAMHETSINTÄKTER				
TOIMINTATUOTOT				
FÖRSÄLJNINGSSINTÄKTER MYNTITUOTOT	3 518 000	3 715 847,24	-197 847,24	105,6
BIDRAG OCH UNDERSTÖD TUET JA AVUSTUKSET	489 400	570 199,86	-80 799,86	116,5
ÖVRIGA VERKSAMHETSINTÄKTER MUUT TOIMINTATUOTOT				
VERKSAMHETSINTÄKTER TOIMINTATUOTOT	4 007 400	4 286 047,10	-278 647,10	107,0
VERKSAMHETSKOSTNADER				
TOIMINTAKULUT				
PERSONALKOSTNADER HENKILÖSTÖKULUT	-2 603 000	-2 633 103,26	30 103,26	101,2
KÖP AV TJÄNSTER PALVELUJEN OSTOT	-1 032 550	-889 116,67	-143 433,33	86,1
MATERIAL, FÖRNÖDENHETER OCH VAROR AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-32 950	-30 976,08	-1 973,92	94,0
AVUSTUKSET UNDERSTÖD	-293 800	-290 973,17	-2 826,83	99,0
MUUT TOIMINTAKULUT ÖVRIGA VERKSAMHETSKOSTNADER	-336 000	-323 032,96	-12 967,04	96,1
VERKSAMHETSKOSTNADER TOIMINTAKULUT	-4 298 300	-4 167 202,14	-131 097,86	97,0
DRIFTSBIDRAG TOIMINTAKATE	-290 900	118 844,86	-409 744,96	-40,9
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNA- DER				
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
RÄNTEINTÄKTER KORKOTUOTOT	200		200,00	
ÖVRIGA FINANSIELLA INTÄKTER MUUT RAHOITUSTUOTOT	2 000	833,79	1 166,21	41,7
ÖVRIGA FINANSIELLA KOSTNADER MUUT RAHOITUSKULUT	-1 000	-1 202,22	202,22	120,2
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNA- DER	1 200	-368,43	1 568,43	-30,7
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
ÅRSBIDRAG VUOSIKATE	-289 700	118 476,53	-408 176,53	-40,9
RÄKENSKAPSPERIODEN RESULTAT TILIKAUDEN TULOS	-289 700	118 476,53	-408 176,53	-40,9
RÄKENSKAPSPERIODENS ÖVERSKOTT (UNDERSKOTT)	-289 700	118 476,53	-408 176,53	-40,9
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)				

Liitolla ei ole lainoja eikä merkittävää käyttöomaisuutta, eikä sillä myöskään ollut budjetoituja investointimäärärahoja vuonna 2025.

Kuntayhtymällä on kertynyttä ylijäämää noin 1,54 miljoonaa euroa. Tarkastuslautakunta arvioi talouden olevan tasapainossa kuntalain vaatimusten mukaisesti.

Arviointikeskustelut

Kokouksessaan 3.6.2024 maakuntavaltuusto vahvisti muutoksia liiton organisaatioon. Muutosten jälkeen liitolla on seuraavat päävastuualueet: Alueiden kehittämisen yksikkö, Elinkeino-, innovaatio- ja kehittämisrahoituksen asioiden yksikkö, Alueiden käytön suunnittelun yksikkö, Kulttuuriyksikkö ja Esikuntatoiminto.

Tarkastuslautakunta kävi vuoden aikana kaksi arviointikeskustelua maakuntajohtaja Mats Brandtin kanssa. Esikuntatoiminto vastaa yleisestä sisäisestä hallinnosta, sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä päätösaineiston valmistelusta maakuntahallitukselle ja valtuustolle.

Maakuntajohtaja kertoi tavoiteohjausprosessista ja valtuuston strategisten ja talousarviovuoden tavoitteiden toteutumisesta. Lisäksi tarkastuslautakunta sai tietoa taloudesta, toiminnan tehokkuudesta, henkilöstöhallinnosta sekä toiminnan mahdollisuuksista ja haasteista. Pohjanmaan maakuntakaava 2050 hyväksyttiin vuoden aikana. Maakuntavaltuuston hyväksyttyä kaavan keväällä 2025 siitä jätettiin yhteensä seitsemän valitusta. Maakuntahallituksen antamassa liiton lausunnossa esitetään, että valitukset tulee hylätä, koska kaavaratkaisun ei katsota olevan lainvastainen.

Kehittämis- ja elinkeinopäällikkö Maria Backman kertoi Elinkeino-, innovaatio- ja kehittämisrahoituksen asioiden yksikön (EIRA) toiminnasta. Elinkeino-, innovaatio- ja kehittämisrahoituksen asioiden yksikkö vastaa Pohjanmaan elinkeinoelämän vahvistamisesta jakamalla maakunnallista ja kansallista hankerahoitusta sekä EU:n hankerahoitusta. Tehtäviin kuuluu rahoitushakujen järjestäminen, hankkeiden valmistelu ja seuranta, hanketoimijoiden tukeminen sekä maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) koordinointi. Yksikkö osallistuu aktiivisesti tulevia ohjelmakausia koskevaan edunvalvontaan, seuraa EU-politiikan käänteitä ja edistää rahoituksen kohdentamista strategisesti tärkeille aloille, kuten innovaatioihin, tekoälyyn, teollisuuden uudistumiseen ja kestävään kasvuun.

Arviointi tavoitteiden toteutumisesta

Pohjanmaan maakuntastrategian 2022–2025 lähtökohtana on luoda perusta ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestäväälle Pohjanmaalle. Maakuntastrategia ohjaa toiminta- ja taloussuunnitelman tavoitteita. Maakuntastrategiaa seurataan omassa prosessissaan, joka on olennaisen tärkeä liiton toiminnan painopisteiden kannalta.

Toimintastrategia keskittyy neljään pääasiaan: vaikuttava aluekehittäminen, henkilöstö keskeisenä voimavarana, vahvat verkostot sekä tasapainoinen talous. Tavoitteiden toteutuminen esitetään tilinpäätöksessä.

Maakuntahallituksen selonteon mukaan tiedolla johtamista vahvistettiin päivitettyjen tilastotietojen, ennakoituvuuden ja älykkään erikoistumisen integroinnin avulla. Henkilöstötyötä leimasi vakaus ja osaamisen kehittäminen, mutta toisaalta tuodaan ilmi riippuvuus avainosaamisesta. Liitto toimi aktiivisesti koordinaattorina maakunnallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa, mikä lisäsi vaikuttavuutta monimutkaisissa kehittämisasioissa. Taloudellinen tavoite saavutettiin hyvin tuloksen ollessa selvästi budjetoitua parempi, vaikkakin ulkoiset päätökset yhä vaikuttavat tulevaan rahoitukseen.

Tarkastuslautakunnan on tehtävä oma arvionsa vuosittaisten tavoitteiden toteutumisesta. Hyville tavoitteille on tunnusomaista, että ne

- ovat yksiselitteisiä ja riittävän konkreettisia
- ilmaisevat toimenpiteiden tuloksen eivätkä keskity itse toimenpiteeseen

- on ilmaistu siten, että tavoitteiden saavuttamista tai saavuttamatta jättämistä pystytään mittaamaan tai arvioimaan.

Mielestämme osa-alueiden 1–3 tavoitteista puuttuvat konkreettiset tasot, määrääjat tai mittaristo, mikä hankaloittaa tavoitteen toteutumisen arviointia. Tarkastuslautakunta esittää seuraavat parannusehdotukset:

- Tavoitteet tulee muotoilla siten, että ne ovat seurattavissa ja mahdollistavat selkeän arvon niiden toteutumisen asteesta. Tarkastuslautakunta katsoo, että tavoitteisiin kytkettyjä mittareita ei ole tällä hetkellä riittävästi.
- Henkilökunta voidaan hyvinkin ottaa mukaan laatimaan sekä tavoitteita että niihin liittyviä mittareita.
- Esimerkkejä konkreettisista, käyttökelpoisista mittareista ovat sairauspoissaolo, työssä viihtyminen sekä kuntien mielipiteet
- Suosittelemme kyselyä henkilökunnan hyvinvoinnista ja työssä viihtymisestä.
- Olisi myös tarkoituksenmukaista toteuttaa jäsenkunnille suunnattu kysely, jotta niiltä voidaan kerätä palautetta.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomuksessa on selvitys riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. Maakuntavaltuusto vahvisti 24.5.2021 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet kuntalain 14 §:n mukaisesti. Perusteita täydentää erillinen maakuntahallituksen ohje, jonka perusteella valvonta dokumentoidaan. Maakuntahallitus hyväksyi sisäisen valvonnan ohjeen 13.12.2021.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistukset sekä suunniteltu ohjelmamuutos johtavat hankerahoituksen uudelleenkohdennukseen ja perinteisten alueellisten hankkeiden rahoituksen vähentymiseen, mikä aiheuttaa epävarmuutta rahoituksen tasosta ja suuntaamisesta.

Henkilöstö

Henkilöstöjaosto on laatinut henkilöstöraportin vuodelta 2025. Liitolla oli vuoden 2025 lopussa 35 työntekijää: 31 vakituista (toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa) ja 4 määräaikaista. Liitto on selkeä asiantuntijaorganisaatio, kun lähes 80 % henkilökunnasta on suorittanut ylemmän korkeakoulutuksen tai tutkijakoulutuksen.

Etä- ja hybridityö ovat vakiintuneita työtapoja, ja henkilökunta suhtautuu niihin myönteisesti. Toisaalta muutokset työtavoissa, hankkeistuksen lisääminen sekä talous- ja henkilöstöhallinnon tuleva ulkoistaminen asettavat uusia sopeuttamisvaatimuksia erityisesti esikuntatoiminnolle. Liiton käytäntönä on, että henkilökunta voi tehdä etätöitä kolme päivää viikossa. Tämän myötä toimitilarive on vähentynyt ja liitto on voinut vähentää vuokraneliöitään.

Sairauspoissaolot kasvoivat hiukan vuonna 2025. Tämä ei johdu lyhyiden sairauspoissaolojen määrän kasvusta vaan muutaman henkilön pidemmistä sairauspoissaaloista.

Tarkastuslautakunnan lausunto

Tilinpäätös antaa riittävän hyvän kuvan kuntayhtymän toiminnan ja talouden kehityksestä vuoden 2025 aikana. Tarkastuslautakunta arvioi, että taloudelliset tavoitteet on saavutettu.

Talousarviopoikkeama oli +408 000 euroa, mikä johtuu ennakoitua suuremmasta hankerahoituksesta. Myönteisestä poikkeamasta huolimatta kehotamme hallitusta parantamaan talousarvioseurantaa sekä tarvittaessa valmistelemaan talousarviomuutokset hyvissä ajoin ennen talousarviovuoden päättymistä.

Mielestämme toiminnan tavoitteita on selkeytettävä ja kehitettävä nykyistä mitattavimmiksi.

Puollamme tilinpäätöksen 2025 hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille.

Vaasassa 10. huhtikuuta 2026

Johanna Smeds
puheenjohtaja

Ulla-Maria Åstrand
varapuheenjohtaja

Kristian Schrey
jäsen

Vesa Suvanto
jäsen

Roland Träskelin
jäsen